

Sygn. akt II CSK 701/16

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z powództwa H. K.
przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...)
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 kwietnia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 5 maja 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 maja 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powódki od wyroku Sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo H.K. przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...) o zasądzenie kwoty 300 000 zł tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną przejęciem przez Skarb Państwa majątku należącego do poprzedników prawnych powódki.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że roszczenie uległo przedawnieniu a podniesienie przez pozwanego zarzutu przedawnienia nie może być uznane za nadużycie prawa. Wskazał, że przewidziane w art. 442 k.c. terminy przedawnienia, zarówno trzyletni jak i dziesięcioletni, zostały wielokrotnie przekroczone, także przy uwzględnieniu zawieszenia biegu przedawnienia na podstawie art. 121 pkt 4 k.c. w okresie do czerwca 1989 r. z uwagi na warunki polityczno - ustrojowe uniemożliwiające dochodzenie takich roszczeń. Powódka nie przedstawiła istotnych, ważnych argumentów usprawiedliwiających ponad dwudziestoletnie przekroczenie terminu przedawnienia. W tych okolicznościach stanowisku Sądu Okręgowego o braku podstaw do zastosowania art. 5 k.c. do oceny podniesienia zarzutu przedawnienia nie można zarzucić braku logiki ani sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Sąd drugiej instancji podkreślił, że powódka nie dostarczyła żadnych argumentów pozwalających na odmienną niż dokonana przez Sąd pierwszej instancji, ocenę tych przesłanek. Uznał, że nieuzasadniony jest zarzut apelacyjny naruszenia art. 5 k.c. przez uwzględnienie zarzutu przedawnienia, gdyż w świetle zebranego materiału dowodowego nie można przyjąć, by zgłoszenie przez pozwanego tego zarzutu pozostawało w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego i było nadużyciem służącego mu prawa.

W skardze kasacyjnej, opartej jedynie na zarzucie naruszenia art. 5 k.c., powódka jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazała przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącej skarga jest oczywiście uzasadniona wobec oczywiście bezpodstawnego nie zastosowania art. 5 k.c. do oceny zarzutu przedawnienia podniesionego przez pozwanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do oceny, że skarżąca nie wykazała przesłanki przedsądu, na którą się powołała. Nie wykazała bowiem, że w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy, a więc, że Sąd drugiej instancji w ustalonym stanie faktycznym w sposób oczywisty naruszył art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004/6/100, z 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004/3/49 i z 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadza się do próby wykazania bezprawności aktów będących podstawą przejęcia przez Skarb Państwa w latach czterdziestych i sześćdziesiątych dwudziestego wieku majątku poprzedników prawnych powódki i twierdzenia, że były to okoliczności szczególne, które uzasadniają ocenę o sprzeczności z zasadami współżycia społecznego podniesienia przez pozwanego zarzutu przedawnienia. Tymczasem przy zarzucie oczywistego naruszenia art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie do zgłoszonego zarzutu przedawnienia, konieczne było wykazanie nie tego, że okoliczności przejęcia mienia przez Państwo były bezprawne i szczególnie rażące, gdyż te kwestie podlegają badaniu jako przesłanka odpowiedzialności Skarbu Państwa na podstawie art. 417 k.c., lecz konieczne było wykazanie wyjątkowych, szczególnych okoliczności, które uniemożliwiły poprzednikom prawnym powódki oraz jej samej wystąpienie z roszczeniem odszkodowawczym przez 22 lata już po upływie terminu przedawnienia liczonego od czerwca 1989 r. Takich okoliczności skarżąca nie wskazała, a było to konieczne, gdyż zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa Sądu Najwyższego tylko w wyjątkowych okolicznościach sąd może posłużyć się przy

ocenie podniesionego zarzutu przedawnienia, przewidzianym w art. 5 k.c. argumentem o sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1996 r., III CZP 76/96, OSNC 1997, nr 2, poz. 16, wyrok z dnia 13 listopada 1997 r., I CKN 323/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 79, wyrok z dnia 27 czerwca 2001 r., II CKN 604/00, OSNC 2002, nr 3, poz. 32, z dnia 2 kwietnia 2003 r., I CKN 204/01). Stosując art. 5 k.c. trzeba bowiem mieć na względzie jego szczególny charakter wynikający z użycia w nim klauzul generalnych. Z tej przyczyny przy ocenie, czy podniesiony zarzut przedawnienia nie nosi znamion nadużycia prawa, konieczne jest rozważenie charakteru dochodzonego roszczenia, przyczyn opóźnienia i jego nadmierności. W orzecznictwie podkreśla się także, że nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia z powołaniem się na art. 5 k.c., gdy rozmiar opóźnienia jest znaczny, stanowiłoby podważenie zasad, które przyświecają idei instytucji przedawnienia roszczeń majątkowych, nieodzownej dla zapewnienia stabilizacji i pewności w stosunkach społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2006 r., IV CK 367/05).

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu.

Z uwagi na szczególnie trudną sytuację majątkową i życiową powódki, Sąd Najwyższy na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył jej kosztami postępowania kasacyjnego.

